

НАСТАВНО – НАУЧНОМ ВЕЋУ ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

Предмет: **Извештај Комисије о оцени докторске дисертације**

Одлуком Наставно – научног већа Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, број 400/VIII-1, од 26.02.2021. године и Већа за друштвено – хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу, број IV-02-172/25, од 10.03.2021. године, именовани смо за чланове Комисије за писање Извештаја о оцени докторске дисертације, под насловом **„Имплементација јединствене монетарне политике у циљу постизања номиналне и реалне конвергенције у Европској унији“**, кандидата **Данијеле Пантовић**.

На основу анализе урађене и предате докторске дисертације, Комисија за писање Извештаја о оцени докторске дисертације и за њену јавну одбрану подноси Наставно – научног већу Економског факултета Универзитета у Крагујевцу следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1.1. Основни биографски подаци

Данијела Пантовић (рођ. Дуркалић; у даљем тексту: кандидат) рођена је 12.02.1990. године у Краљеву, где је завршила средњу Економско – трговинску школу, смер пословни администратор. Основне академске студије уписала је школске 2009/10. године на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу, студијски програм Економија, на модулу М1 – Општа економија. Дипломирала је 19.09.2013. године са просечном оценом 9,72 и одбранила дипломски рад под називом „Европска монетарна унија“ из наставног предмета Економија Европске уније, са оценом „положила са похвалом“. Мастер студије је уписала на истом факултету и смеру школске 2013/14. године, а звање мастер економиста, са просечном оценом 9,40 стекла је 10.06.2015. године одбравивши мастер рад под називом „Основни проблеми привредног развоја општине Врњачка Бања“. Награђивана је за успех током студија од стране Факултета и била је стипендиста Фонда за младе таленте – Доситеја у школској 2012/13. и 2013/14. години.

Докторске студије на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу, смер Макроекономија, уписала је школске 2015/16. године. Све испите предвиђене наставним планом докторских студија на овом факултету положила је са просечном оценом 9,89.

Од јануара 2015. до новембра 2017. године радила је на Техничком факултету у Бору Универзитета у Београду као асистент за ужу научну област Економија. Од новембра 2017. године запослена је на Факултету за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи,

Универзитета у Крагујевцу. Ангажована је као као асистент за ужу научну област Општа економија. Кандидат наводи да учествује као истраживач на пројекту Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије под називом „*Одржива пољопривреда и рурални развој у функцији остваривања стратешких циљева Републике Србије у оквиру дунавског региона*“. Наводи да познаје рад у оперативном систему Windows и програмским пакетима MS Office, Adobe Reader, SPSS и Decision Lab. Говори и служи се енглеским језиком.

1.2. Научно – истраживачки рад

Кандидат Данијела Пантовић, паралелно са наставним активностима, у свом досадашњем раду се бавила научно истраживачком проблематиком која припада научној области *Економија*, ужа научна област *Макроекономија*, из које је и тема докторске дисертације.

У досадашњем научно – истраживачком раду, кандидат је објавила следеће ауторске и коауторске радове:

M24 (Национални часопис међународног значаја):

1. Mihajlović, I., Voza, D., Milosevic, I., **Durkalic, D.** (2016), Environmental awareness as a universal European value, *Serbian Journal of Management*, University of Belgrade, Technical Faculty in Bor, Management Department Vol. 11, No. 2, 149-153.
2. Despotović, D., **Durkalić, D.**, (2017), Analysis of budget deficit in the candidate countries for EU membership, *Serbian Journal of Management*, Vol. 12, No. 2, 237-253.
3. Todorović, V., Furtula, S., **Durkalić, D.**, (2018), Measuring performance of the Serbian Banking sector using CAMELS model, 42(3), TEME, Niš, 961-977.

M51 (Врхунски часопис националног значаја):

1. **Durkalić, D.**, Kostić, M. i Riznić, D. (2015). Održivo korišćenje prirodnih resursa kao nosilac zelene ekonomije, *Naučno – stručno društvo za zaštitu životne sredine Srbije „Ecologica“*, Vol.22, No.79, Beograd, 528-53.
2. **Durkalić, D.**, Riznić, D., Manić, M., (2016), Ekonomski efekti i posledice uticaja klimatskih promena na privredu Republike Srbije, *Naučno – stručno društvo za zaštitu životne sredine Srbije „Ecologica“*, Beograd, Vol.23, No.83, 545-549.

M53 (Национални часопис):

1. **Durkalić, D.**, (2016), Impact of Trade Openness on Economic Development: Case from Serbia, *Acta Oeconomica Universitatis Selye*, J. Selye University, Faculty of Economics, Slovakia, Vol. 5, No. 2, 79 – 87.

M33 (Саопштења на међународним научним скуповима – штампано у целини):

2. **Durkalić, D.**, Zdravković, M. i Jelić, J. (2014). Javno privatno partnerstvo i njegova primena u Republici Srbiji , 7. *Naučno stručni skup “Studenti u susret nauci sa*

- međunarodnim učešćem*, Univerzitet u Banjoj Luci, 26-28 November, Banja Luka, 177-190.
3. **Durkalic, D.** i Stamenic, T. (2014), The management of tourism aimed at improving the local economic development, *6th International Scientific Conference, Faculty of management: Knowledge-Economy-Society*, 31 May – 2 June 2014, Cracow University of Economics, Poland, 29-37.
  4. Vuković, A., Riznić, D., Vuković, M. i **Durkalić, D.**, (2015). Modern approach of marketing communications, *Book of Proceedings: XI International May Conference on Strategic Management*, 28-30. maj, Bor, Serbia, 682-692.
  5. **Durkalić, D.**, Riznić, D., i Urošević, S., (2015). The human capital in the function of business activities in the organization, *Book of Proceedings: XI International May Conference on Strategic Management*, 28-30. maj, Bor, Serbia, 692-698.
  6. Marjanović, P., Riznić, D., i **Durkalić, D.**, (2015), Theoretical – methodological limitation of calculation according to variable costs from aspect of practical application, *5th International Conference "Economics and Management-Based on New Technologies (EMoNT-2015), SaTCIP (Scientific and Technical Center for Intellectual Property) Ltd.*, 18-21 June 2015, Vrnjačka Banja, 312-319.
  7. **Durkalić, D.** (2015), Vrnjacka Banja as a tourist brand or tourist region, *Challenges of Contemporary Economies in the Face of Global Market Conditions*, Cracow University of Economics (Ed. R. Borowiecki, A. Jaki. P.Lula, Cracow, May 25-27, Poland, 229-239.
  8. **Durkalić, D.**, Riznić, D., i Urošević, S., (2016), Uloga ljudskih resursa u implementaciji organizacionih promena, *Book of Proceedings: XII International May Conference on Strategic Management*, 28-30. maj, Bor, Serbia, 625-634.
  9. Fedajev, A., **Durkalić, D.** i Riznić, D., (2016). Impact Of Natural Disasters Agriculture Production In The Western Balkans Countries, XXIV International Conference "Ecological Truth" Eco-Ist'16, 12 - 15 June 2016, Vrnjacka Banja, Serbia, 603-610.
  10. Fedajev, A., Nikolić, R. i **Durkalić, D.**, (2016), Usage of renewable energy sources in the function of sustainable economic development of transition countries, *6th International symposium on Environmental Management and Material Flow Management – EMFM 2016*, October 2-4, Bor, Serbia, 120-133.
  11. **Durkalić, D.**, Savićević, M., Dimitrijević, M., (2016), Balance of Trade and External Debt of the Republic of Serbia , *4th International Scientific Conference on Contemporary Issues in Economics, Business and Management (EBM 2016)*, Faculty of Economics University of Kragujevac, Serbia, 9-10 November 2016, 199 – 207.
  12. Riznić, D., Dukić, A., **Durkalić, D.** (2017), Green Marketing in Function of Ecotourism and sustainable development, *Proceedings XXV International Conference "Ecological Truth" Eco-Ist'17*, 12 - 15 June 2017, Vrnjacka Banja, Serbia, University of Belgrade, Technical Faculty in Bor, 649-657.
  13. **Durkalić, D.**, Fedajev, A., (2017). Nominal and real convergence in EU countries in the period 2004-2015, *Book of Proceedings: XIII International May Conference on Strategic Management*, May 19-21, Bor, Serbia, 455-470.
  14. **Durkalić, D.**, Zdravković, K. (2017), European integration as the engine of economic development: a comparative analysis, *Knowledge – economy – society. Selected*

- problems of dynamically developing areas of the economy", Eds. R. Seweryn, T. Rojek, Krakow 2017, Foundation of the Cracow University of Economics, 25-36.
15. Fedajev, A., **Durkalić, D.**, Nikolić, R., Arsić, M. (2017), Convergence of EU Countries in Meeting the Europe 2020 Strategy Goals, 7th International Symposium on Environmental and Material Flow Management - EMFM 2017, Technical Faculty in Bor, 110 - 120, Bor, 3. - 5. Nov.
  16. Riznić, D. **Durkalić, D.**, (2017), Organic Production in Republic of Serbia, 7th International Symposium on Environmental and Material Flow Management - EMFM 2017, Technical Faculty in Bor, pp. 122 - 129, Bor, 3. - 5. Nov.
  17. Ristić, L., Milijić, N., **Durkalić, D.**, (2017), Sustainable agricultural development in modern conditions, 7th International Symposium on Environmental and Material Flow Management - EMFM 2017, Technical Faculty in Bor, pp. 83 - 98, Bor, 3. - 5. Nov.
  18. Riznić, D. **Durkalić, D.**, Riznić, T. (2017), Regional Economic Development in Republic of Serbia: Implications for the Future, 2nd December, Pirot, Republika Srbija
  19. Lakićević, M., Durkalić, D., Milutinović, S. (2018), Inflation convergence: the case of EU candidate countries, KNOWLEDGE – International Journal, Vol. 22.1, Vrnjačka Banja, str.147-253.

M34 (Саопштења на међународним научним скуповима – штампано у изводу):

1. **Durkalić, D.**, (2015), Creating a marketing strategy for sale new product, Book of abstracts: XI International May Conference on Strategic Management, 29-31 May 2015, Bor, str.112. [ISBN: 978-86-6305-030-3]
2. **Durkalić, D.**, Kostić, M. i Riznić, D. (2015), Sustainable use of natural resources as a holder of green economy, Book of abstracts: International Scientific Conference on the Environment and Adaption of Industry to Climate Change, Naučno stručno društvo za zaštitu životne sredine Srbije Beograd, 22 – 24. april 2015. godine, str.36-37, [ISBN: 978-8689061-07-9]
3. **Durkalić, D.**, Riznić, D., Manić, M., (2016), Economic effects and consequences of climate change impacts on the economy of the Republic of Serbia, Book of abstracts: International Scientific Conference: Ecological Crisis: Technogenesis and Climate Change, Belgrade, 21-23 April

M14 (Поглавља у монографијама и тематским зборницима):

1. Voza, D., Milošević, I. **Durkalić, D.** i Ivan Mihajlović, I. (2016), Environmental Awareness Of European Youth: A Comparative Study, *Monograph: Environmental awareness as universal European Value*, Bor, Serbia [ISBN: 978-86-6305-044-0], pp.5-18.
2. **Durkalić, D.**, Fedajev, A., i Riznić, D., (2016), Macroeconomic Effects Of Natural Disasters – The Case Of Visegrad Countries And Serbia, *Monograph: Environmental awareness as universal European Value*, Bor, Serbia [ISBN: 978-86-6305-044-0], pp.108-126.

3. Lakićević, M., Durkalić, D. (2018), Measurement of tourism market performance in EU countries: results of PROMETHEE - GAIA approach, The Third International Scientific Conference: TOURISM IN FUNCTION OF DEVELOPMENT OF THE REPUBLIC OF SERBIA Tourism in the Era of Digital Transformation - Thematic Proceedings II, Faculty of Hotel Management and Tourism, Vrnjačka Banja, str. 99-116.

Учешће у научноистраживачким пројектима

Кандидат је учествовала у реализацији 2 научно - истраживачка пројекта:

1. "Environmental awareness as a universal European Value" (Visegrad Fund, project serial number 11540386)
2. "Одржива пољопривреда и рурални развој у функцији остваривања стратешких циљева Републике Србије у оквиру дунавског региона", евиденциони број пројекта 46006

Боравци и усавршавања у иностранству

1. Стипендиста немачке фондације DAAD – једномесечни студијски боравак у немачком граду Mannheim-у (јануар 2016. године)

2. ПРИКАЗ СТРУКТУРЕ И САДРЖАЈ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација **Данијеле Пантовић**, под насловом „Имплементација јединствене монетарне политике у циљу постизања номиналне и реалне конвергенције у Европској унији“ написана је на $x_i + 269$ страна штампаног текста, формата А4, стандардног прореда и величине слова. Поред уобичајених елемената као што су Апстракт (на српском и енглеском језику, две стране), Списак слика (две стране), Списак табела (две стране), Увод (пет страна), Закључак (6 страна) Литература (24 стране) и Биографија аутора (1 страна), докторска дисертација садржи и четири логично повезана дела: Први део - *Концепт јединствене монетарне политике у Европској унији* (105 страна), Други део - *Процес конвергенције у земљама Европске уније* (70 страна), Трећи део - *Утицај монетарне и фискалне политике на ценовну и валутну стабилност у функцији остварења реалне конвергенције* (55 страна). На списку коришћене литературе налази се 393 извора, претежно на енглеском језику. Поред наведеног, докторска дисертација садржи 46 слика и 35 табела.

2.2. Предмет, циљеви, хипотезе и истраживачка методологија

Кандидат у докторској дисертацији описује теоријска и емпиријска одређења номиналне и реалне конвергенције у Европској унији у контексту имплементације јединствене монетарне политике земаља чланица Европске уније.

Кандидат представља и два оригинална концептуално методолошка оквира анализе. Ентропијска анализа која је заснована на анализи конвергенције и мерењу регионалних разлика међу земљама чланицама је коришћена у циљу мерења висине и степена економске конвергенције. Такође је коришћено и структурно моделовање једначина употребљено је у циљу идентификовања утицаја монетарне и фискалне политике на ценовну и валутну стабилност. Латентне варијабле које су коришћене испитивањем путем SEM PLS модела су:

- 1) Индикатори монетарне политике (Номинална краткорочна каматна стопа, Реална краткорочна каматна стопа, Референтна каматна стопа и Укупне резерве)
- 2) Индикатори фискалне политике (Стопа пореза на доходак, Стопа пореза на добит, Укупни приходи од проеза и социјалних доприноса, Укупни расходи опште државе, Расходи опште државе за крајњу потрошњу)

- 3) Ценовна и валутна стабилност (HICP, Национална валута /USD, БДП дефлатор, Национална валута EUR/ECU, Паритет куповних снага
- 4) Реална конвергенција (БДП по становнику, БДП по раднику, Стопа запослености, БДП по раднику).

Предмет истраживања у докторској дисертацији је имплементација јединствене монетарне политике земаља чланица Европске уније и Европске монетарне уније у протеклом периоду и њена координација са осталим економским политикама, у функцији достизања номиналне и реалне конвергенције.

Основни циљ истраживања је долажење до релевантних закључака на који начин и у којем степену монетарна политика у координацији са другим економским политикама, креирана и спровођена од стране земаља Европске уније, може да утиче на достизање реалне и номиналне конвергенције, имајући у виду тренутне тенденције у Европској унији.

Први специфични циљ истраживања се односи на утврђивање постојања номиналне и реалне конвергенције међу земљама Европске уније и Европске монетарне уније.

Други специфични циљ истраживања се односи на актуелне изазове при имплементацији јединствене монетарне и хетерогене фискалне политике између земаља Европске монетарне уније и њеном утицају на монетарну стабилност.

Трећи специфични циљ истраживања односи се на анализу имплементације досадашњег тока јединствене монетарне политике, могуће правце координације са фискалном политиком и њихов утицај на реалну економију.

У складу са дефинисаним предметом и циљем истраживања дефинисане су следеће хипотезе на којима се заснива докторска дисертација:

Хипотеза 1: Експанзивна монетарна политика је, путем обезбеђивања задовољавајућег нивоа ценовне и валутне стабилности, позитивно утицала на раст производње и запослености у ЕУ земљама.

Хипотеза 2: Рестриктивна фискална политика је, путем обезбеђивања задовољавајућег нивоа ценовне и валутне стабилности, позитивно утицала на раст производње и запослености у ЕУ земљама.

Хипотеза 3: Експанзивна монетарна политика је, путем обезбеђивања задовољавајућег нивоа ценовне и валутне стабилности, позитивно утицала на раст производње и запослености у ЕМУ земљама.

Хипотеза 4: Рестриктивна фискална политика је, путем обезбеђивања задовољавајућег нивоа ценовне и валутне стабилности, позитивно утицала на раст производње и запослености у ЕМУ земљама.

Хипотеза 5: Експанзивна монетарна политика је, путем обезбеђивања задовољавајућег нивоа ценовне и валутне стабилности, позитивно утицала на раст производње и запослености у non-ЕМУ земљама.

Хипотеза 6: Рестриктивна фискална политика је, путем обезбеђивања задовољавајућег нивоа ценовне и валутне стабилности, позитивно утицала на раст производње и запослености у non-ЕМУ земљама.

Полазећи од теоријских и практичних знања у домену економске политике и јединствене монетарне политике, монетарне уније и инструмената кључних економских политика, у докторској дисертацији су коришћени различити методи, модели и технике научно-истраживачког рада. У складу са тим, а на основу постављеног предмета и циљева истраживања, као и научних хипотеза, у дисертацији је примењена квалитативна и квантитативна методологија.

У оквиру квалитативне методологије од основних научно-истраживачких метода коришћен је дескриптивни метод, анализа и синтеза, дедукција и индукција, као и компарација. Циљ квалитативне методологије је дескриптивна анализа посматраног проблема на основу интерпретације прикупљених информација релевантних за имплементацију монетарне политике у Европској унији. Коришћењем бројне иностране и домаће литературе из ове области, методом анализе и синтезе, идентификовано проблемско подручје је изучавано, како на нивоу свих посматраних земаља ЕУ, тако и на нивоу сваке земље појединачно, изношењем неких општих ставова и одређених закључака који из њих проистичу, а који се односе на вођење јединствене монетарне политике и испуњења критеријума конвергенције. Поред тога, примењен је метод индукције и дедукције, који је омогућио да се, разматрањем сваке од посматраних земаља појединачно, дође до дефинисања генералних закључака који важе за све земље Евразоне и Европске уније, али и одређених специфичности сваке од посматраних земаља. Методом компарације, у раду су приказана различита искуства земаља у имплементацији монетарне политике и мера усмерених на остварење номиналне и реалне конвергенције.

Циљ квантитативне методологије је да се применом, пре свега мултикритеријумске анализе, али и различитих статистичких и математичких метода, докаже нужност координације монетарне политике са другим економским политикама, нарочито са фискалном политиком. Неопходни подаци за анализу су прикупљени из секундарних извора, односно из база података и адекватних периодичних публикација водећих међународних економских и финансијских институција (Светска банка, Европска банка за

обнову и развој, Међународни монетарни фонд, Светски економски форум, Eurostat, OECD, AMECO,...).

2.3 Садржај докторске дисертације

У складу са дефинисаним предметом и циљевима истраживања, постављеним хипотезама докторска дисертација има следећу дефинисану структуру:

УВОД

ПРВИ ДЕО: КОНЦЕПТ ЈЕДИНСТВЕНЕ МОНЕТАРНЕ ПОЛИТИКЕ У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

1. ЕВРОПСКА ЕКОНОМСКА И МОНЕТАРНА ИНТЕГРАЦИЈА

1.1. Настанак економских и монетарних интеграција

1.1.1. Историја економских и монетарних интеграција у Европи

1.1.2. Настанак и фазе Европске монетарне уније

1.2. Методе монетарне интеграције

1.2.1. Фиксирање девизних курсева

1.2.2. Увођење заједничке валуте

1.3. Европска монетарна унија као највећи степен монетарне интеграције

1.3.1. Теорије монетарне интеграције – оптимално валутно подручје

1.3.2. Очекивани ефекти и трошкови монетарне интеграције

1.3.3. Улога и значај монетарне уније

2. КАРАКТЕРИСТИКЕ МОНЕТАРНЕ ПОЛИТИКЕ ЕВРОПСКЕ ЦЕНТРАЛНЕ БАНКЕ

2.1. Основне функције и циљеви Европске централне банке

2.1.1. Карактеристике примарног циља стабилности цена

2.1.2. Подршка секундарних циљева економске политике

2.2. Стратегије и инструменти монетарног регулисања Европске централне банке

2.2.1. Механизам трансмисије монетарне политике у Еврозони

2.2.2. Стратегија монетарне политике Европске централне банке

2.2.3. Инструменти монетарне политике Европске централне банке

2.3. Монетарна независност и одговорност Европске централне банке

2.3.1. Улога независности Европске централне банке

2.3.2. Потребе за транспарентношћу и одговорношћу Европске централне банке

2.4. Изазови и перспективе централних банака будућих чланица Европске монетарне уније

3. ИЗАЗОВИ И ИСКУСТВА ЕВРОПСКЕ МОНЕТАРНЕ УНИЈЕ - ДВАДЕСЕТ ГОДИНА КАСНИЈЕ

- 3.1. Специфичности економске политике ЕУ у условима постојања монетарне уније
  - 3.1.1. Конкуренција или координација економских политика у еврозони?
  - 3.1.2. (Не)једнакост производних структура у валутном подручју
  - 3.1.3. Кохезиона политика као одговор на економске разлике земаља Европске уније
- 3.2. Проблеми координације монетарне и фискалне политике у еврозони
  - 3.2.1. Неопходност координације монетарне и фискалне политике у Европској монетарној унији
  - 3.2.2. Аргументи за и против економске координације монетарне и фискалне политике
  - 3.2.3. Реформа оквира за вођење фискалне политике у еврозони - редефинисање Пакта стабилности и раста
  - 3.2.4. Могући правци и анализа степена координације монетарне и фискалне политике
- 3.3. Асиметрични шокови као потенцијални фактор неуспеха монетарне интеграције
- 3.4. Финансијска криза и њене поуке за монетарну политику
  - 3.4.1. Реакције монетарне политике Европске централне банке на финансијску кризу
  - 3.4.2. Банкарска унија у Европи као важан фактор спречавања кризе
  - 3.4.3. Изазови очувања суверенитета у Европи

ДРУГИ ДЕО: ПРОЦЕС КОНВЕРГЕНЦИЈЕ У ЗЕМЉАМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

1. ПОЈАМ ЕКОНОМСКЕ КОНВЕРГЕНЦИЈЕ

- 1.1. Различити аспекти дефинисања конвергенције
- 1.2. Врсте и фактори конвергенције
  - 1.2.1. Номинална и реална конвергенција
  - 1.2.2. Детерминанте конвергенције
- 1.3. Преглед емпиријских истраживања о начину мерења економске конвергенције земаља

2. УПОРЕДНА АНАЛИЗА КРИТЕРИЈУМА НОМИНАЛНЕ КОНВЕРГЕНЦИЈЕ ЗЕМАЉА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

- 2.1. Монетарни критеријуми конвергенције
  - 2.1.1. Конвергенција инфлације и њена испуњеност у Европској унији
  - 2.1.2. Анализа дугорочних каматних стопа у Европској унији

2.1.3. Режим и динамика девизног курса у Европској унији

2.2. Фискални критеријуми конвергенције

2.1.1. Суверени буџетски дефицит као хронични проблем земаља Европске уније

2.1.2. Генерисање високог јавног дуга у земљама Европске уније

2.3. Компаративни преглед монетарних и фискалних критеријума номиналне конвергенције у Европској унији

2.3.1. Преглед монетарних критеријума конвергенције у Европској унији са посебним освртом на монетарну унију

2.3.2. Преглед фискалних критеријума конвергенције у Европској (монетарној) унији

3. КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА РЕАЛНЕ КОНВЕРГЕНЦИЈЕ ЗЕМАЉА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

3.1. Еволуција и конвергенција БДП по становнику у Европској унији

3.2. Дивергенција vs. конвергенција БДП по раднику у Европској унији

1.3. Анализа тржишта рада и стопа незапослености у Европској унији

1.4. Тенденција кретања домаћих инвестиција у контексту реалне конвергенције

1.5. Закључна разматрања по питању анализе реалне конвергенције у Европској унији

ТРЕЋИ ДЕО: УТИЦАЈ МОНЕТАРНЕ И ФИСКАЛНЕ ПОЛИТИКЕ НА ЦЕНОВНУ И ВАЛУТНУ СТАБИЛНОСТ У ФУНКЦИЈИ ОСТВАРЕЊА РЕАЛНЕ КОНВЕРГЕНЦИЈЕ

1. КОНЦИПИРАЊЕ ИСТРАЖИВАЧКОГ МОДЕЛА

1.1. Дефинисање проблема и циљева истраживања

1.1.1. Ефекти монетарне политике на производњу и цене

1.1.2. Ефекти фискалне политике на производњу и цене

1.1.3. Интеракција монетарне и фискалне политике и утицај на реалну економију

1.2. Преглед литературе

1.2.1. Земље Европске монетарне уније (ЕМУ земље)

1.2.2. Земље ЕУ које нису чланице ЕМУ (non EMU земље)

2. ДЕФИНИСАЊЕ ИСТРАЖИВАЧКИХ ХИПОТЕЗА

2.1. Методологија истраживања и опис података

2.1.1. SEM –PLS методологија

2.1.2. Подаци и поставка модела

3. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

3.1. Аритметичка средина посматраних показатеља

3.2. Конфирматорна факторска анализа (CFA)

3.3. Резултати и дискусија емпиријског истраживања

4. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

5. ОГРАНИЧЕЊА И ПРАВЦИ БУДУЋЕГ ИСТРАЖИВАЊА

6. ПРЕДЛОГ МЕРА ЗА ЕФИКАСНУ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ЈЕДИНСТВЕНЕ МОНЕТАРНЕ ПОЛИТИКЕ У БУДУЋЕМ ПЕРИОДУ

Закључак

Литература

У првом делу докторске дисертације, под насловом „Концепт јединствене монетарне политике у Европској унији” (стр. 6 -111) кандидат је посебну пажњу посветио теоријско методолошком присутпу истраживања јединствене монетарне политике у Европској унији. Размотрила је појам, значај и историју монетарних интеграција у Европи. Прво поглавље приказује историју и настанак монетарних интеграција у Европи са посебним освртом на настанак Европске монетарне уније. Да би се земље интегрисале у монетарну унију, потребно је да постоје и начини за ту интеграцију. Друго поглавље је усмерено на детаљну анализу метода монетарне интеграције и то: фиксирање девизних курсева и увођења заједничке валуте. Основна претпоставка јединствене монетарне политике је и оптимално валутно подручје. У трећем поглављу су приказане теорије оптималног валутног подручја, као и критеријуми за оптималност једног валутног подручја. Поред тога, у овом делу било је речи и о користима и трошковима монетарне интеграције, као и значају једне интеграционе целине каква је монетарна унија.

У другом делу докторске дисертације, под насловом „Процес конвергенције у земљама Европске уније” (стр. 111-180), најпре је објашњен појам конвергенције и различити аспекти дефинисања економске конвергенције. У овом делу рада приказан је преглед различитих начина мерења конвергенције. Поред теоријског аспекта у овом делу је анализирана конвергенција и са емпиријског аспекта, кроз приказ различитих резултата и начина за мерење конвергенције. У другом одељку је систематизован приказ монетарних и фискалних критеријума номиналне конвергенције. У овом одељку, помоћу различитих табела и графикана је приказана компаративна анализа индикатора номиналне конвергенције две групе земаља: земаља које су чланице Европске уније али нису чланице монетарне уније, с једне стране, и земаља чланица Европске монетарне уније, с друге стране. Поред номиналних критеријума, у овом делу су анализирани и реални критеријуми конвергенције, како са теоријског, тако и са емпиријског аспекта.

У трећем делу докторске дисертације, који носи наслов „Утицај монетарне и фискалне политике на ценовну и валутну стабилност у функцији остварења реалне конвергенције” (стр. 180-234) је приказано емпиријско истраживање утицаја координације монетарне и фискалне политике на реалну конвергенцију. У овом делу дисертације кандидат је конципирала истраживачки модел у смислу дефинисања проблема и циљева истраживања,

дефинисања истраживачких хипотеза, као и приказа методологије и метода истраживања. Циљ емпиријског истраживања био је да се испитају постављене истраживачке хипотезе. Конкретније, циљ емпиријског истраживања пружио је одговор на питање да ли досадашњи ток имплементације јединствене монетарне политике доводи до конвергенције земаља које се интегришу. Такође, емпиријским истраживањем је обухваћено и испитивање разлике у висини конвергенције две групе земаља: земаља чланица Европске уније које нису у монетарној унији и земаља чланица Европске уније које се налазе у монетарној унији. Поред наведеног, у овом делу докторске дисертације су истражени и инструменти који детерминишу монетарну и фискалну политику. Добијени резултати су приказани помоћу различитих табела, и слика. Поред приказа добијених резултата, кандидат је истакао и и ограничења коришћеног истраживања и пружио предлоге мера за ефикасну имплементацију монетарне политике Европске уније у будућем периоду.

3. ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у научној области

У економији, неколико аутора је анализирано конвергенцију у земљама Европске уније применом ентропијског метода, па је то посебан допринос истраживања у докторској дисертацији. Поред наведеног, посебан допринос докторске дисертације односи се на систематизацију показатеља реалне конвергенције на основу широко доступне литературе која изучава економску конвергенцију. Осим тога, докторска дисертација на апликативан начин мери конвергенцију међу земљама Европске уније коришћењем метода који представљају актуелне методе у економетрији за мерење неуједначености неког система. Рад представља значајан научни и практично користан допринос теорији конвергенције, будући да уводи мерење конвергенције која је до сада примењивана на регионима унутар једне земље. Будућа истраживања се могу надовезати на истраживања у докторској дисертацији која представљају полазну основу за емпиријско мерење конвергенције у земљама Европске уније или друге групе земаља. Резултати економетријских метода који су тестирани у дисертацији могу бити коришћени као основа за мерење конвергенције и оцене ефикасности координације јединствене монетарне политике и хетерогених фискалних политика у Европској унији. Систематизација и анализа постојећих знања из области предмета докторске дисертације, спроведена коришћењем обимне и релевантне литературе, допринела је унапређењу теоријског разумевања односа јединствене монетарне политике, координације економских политика, номиналне и реалне конвергенције.

Докторска дисертација допуњује литературу која се односи на област имплементације јединствене монетарне политике у домену економске конвергенције, што ће бити од користи будућим истраживачима која ће се односити на ову проблематику. У апликативном смислу, дисертација доприноси ближем упознавању и бољем разумевању са основним карактеристикама јединствене монетарне политике и утицају координације монетарне и фискалне политике на номиналну и реалну конвергенцију. Резултати истраживања које је кандидат спровео у дисертацији представљају значајан допринос пракси монетарних финансија и економске конвергенције.

Значај докторске дисертације огледа се у приказивању образаца међусобног утицаја који важе за показатеље који се пореде, а са циљем што ефикасније имплементације монетарне политике. Коришћењем добијених резултата одређен је тачан преглед по коме се описују наведене зависности и оцењује степен примене монетарне и фискалне политике у свим земљама Европске уније. Тако дефинисан шаблон може да укаже на могуће проблеме и начине на који они могу бити решени.

3.2. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног резултата кандидата у одговарајућој научној области

Докторска дисертација под насловом „Имплементација јединствене монетарне политике у циљу постизања номиналне и реалне конвергенције у Европској унији“ резултат је самосталног и оригиналног научно – истраживачког рада кандидата. Комисија оцењује да су предмет и циљеви истраживања формулисани, истраживачке хипотезе научно засноване и тестиране применом одговарајуће методологије, на основу које су тумачени добијени резултати и изведени одговарајући закључци. Кандидат је користио релевантну и обимну домаћу и страну научну литературу у циљу анализе постављених истраживачких проблема и питања на основу чега изводи објективне и систематичне закључке. Кандидат користи јасан стил изражавања и прецизну стручну терминологију што указује на разумевање проучаване проблематике. Спроведено истраживање у докторској дисертацији резултат је самосталних напора кандидата, који је на исправан начин дефинисао узорак, користио релевантне изворе података, и применом одговарајуће методологије, извео јасне закључке истраживања.

На основу наведеног, Комисија констатује да докторска дисертација под насловом „Имплементација јединствене монетарне политике у циљу постизања номиналне и реалне конвергенције у Европској унији“ представља резултат оригиналног и самосталног научно – истраживачког рада кандидата у оквиру научне области Економске науке, ужа научна област Макроекономија.

3.3. Преглед остварених резултата рада кандидата у научној области

Кандидат **Данијела Пантовић** се у досадашњем научно – истраживачком раду бавила проблематиком која је повезана са темом докторске дисертације. На основу публикованих радова кандидата Данијеле Пантовић може се закључити да је њено истраживачко – стручно интересовање фокусирано на интеракцију и координацију економских политика. То доказују радови публиковани у врхунским међународним и домаћим часописима и на конференцијама из ове области. На основу наведеног списка радова (датих у тачки 1.2. Извештаја) Комисија посебно издваја следеће:

1. Despotović, D., Durkalić, D., (2017), Analysis of budget deficit in the candidate countries for EU membership, *Serbian Journal of Management*, Vol. 12, No. 2, 237-253.
2. Durkalić, D., Savićević, M., Dimitrijević, M., (2016), Balance of Trade and External Debt of the Republic of Serbia, 4th International Scientific Conference on Contemporary Issues in Economics, Business and Management (EBM 2016), Faculty of Economics University of Kragujevac, Serbia, 9-10 November 2016, 199 – 207.

3. **Durkalić, D.**, Fedajev, A., (2017). Nominal and real convergence in EU countries in the period 2004-2015, Book of Proceedings: XIII International May Conference on Strategic Management, May 19-21, Bor, Serbia, 455-470.
4. **Durkalić, D.**, Zdravković, K. (2017), European integration as the engine of economic development: a comparative analysis, Knowledge – economy – society. Selected problems of dynamically developing areas of the economy", Eds. R. Seweryn, T. Rojek, Krakow 2017, Foundation of the Cracow University of Economics, 25-36.
5. Fedajev, A., **Durkalić, D.**, Nikolić, R., Arsić., M. (2017), Convergence of EU Countries in Meeting the Europe 2020 Strategy Goals, 7th International Symposium on Environmental and Material Flow Management - EMFM 2017, Technical Faculty in Bor, 110 - 120, Bor, 3. - 5. Nov.
6. Lakićević, M., **Durkalić, D.**, Milutinović, S.(2018), Inflation convergence: the case of EU candidate countries, KNOWLEDGE – International Journal, Vol. 22.1, Vrnjačka Banja, str.147-253.

3.4. Оцена испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Комисија оцењује да докторска дисертација под насловом „**Имплементација јединствене монетарне политике у циљу постизања номиналне и реалне конвергенције у Европској унији**“ испуњава све дефинисане захтеве у погледу структуре, садржаја, обима, квалитета и добијених резултата у односу на пријављену и одобрену тему.

Кандидат је одговорио дефинисаном предмету и циљевима истраживања избором релевантне научне литературе и научно методологије карактеристичне за област друштвених наука и то кроз три логички повезане целине. Дисертација је структурно и суштински усклађена са одобреном темом. Тестирањем, анализом и критичким вредновањем постављених истраживачких хипотеза, изведени су релевантни закључци истраживања.

Сходно наведеном, Комисија констатује да обим и квалитет докторске дисертације одговарају пријављеној и одобреној теми, предмету и циљевима истраживања.

3.5. Научни резултати докторске дисертације

Комисија сматра да је истраживање у докторској дисертацији кандидата **Данијеле Пантовић**, под насловом „**Имплементација јединствене монетарне политике у циљу постизања номиналне и реалне конвергенције у Европској унији**“ дало значајан позитиван допринос свеобухватном сагледавању и разумевању утицаја имплементације

монетарне и фискалне политике на номиналну и реалну конвергенцију, чинећи тиме основу за унапређење теорије и праксе економских политика.

Најзначајнији остварени резултати теоријске анализе у докторској дисертацији огледају се у:

- продубљивању и проширивању сазнања везаних за Европске економске и монетарне интеграције,
- идентификацији аспеката изазова и искуства Европкс монетарне уније,
- детаљној анализи испуњености критеријума номиналне и реалне конвергенције и свеобухватној компаративној анализи номиналне и реалне конвергенције,
- развоју метода мерења висине реалне конвергенције путем ентропијског метода и
- развоју концептуалног модела утицаја монетарне и фискалне политике на ценовну и валутну стабилност у функцији остварења реалне конвергенције.

Емпиријско истраживање у докторској дисертацији, спроведено кроз моделовање утицаја монетарне и фискалне политике на ценовну и валутну стабилност у Европској унији, показало је да:

- формирање Европске монетарне уније поставило је нова питања о имплементацији монетарне и фискалне политике,
- монетарна политика је била главни инструмент стабилизације привреде, али су се убрзо исцрпели сви капацитети конвенционалних мера, па су централне банке прешле на неконвенционалне мере којима су се бориле са ниском инфлацијом,
- координација између монетарне и фискалне политике је још увек недовољна, па је и сама Европска унија недовољно спремна да се суочи са економским шоковима,
- фискална политика није имала адекватну улогу у остваривању ценовне и валутне стабилности и постицању раста и запослености,
- актуелна криза још више је дивергенцију између земаља чланица Европске уније те све указује на то да не постоји једноставно и једнострано решење за даљу имплементацију монетарне и фискалне политике и потребно је да се спроведу реформе у вођењу економске политике.

Издвојени научни резултати чине вредну основу за даља теоријска истраживања, али и емпиријску верификацију појединих аспеката имплементације јединствене монетарне политике, који су у докторској дисертацији анализирани на квалитативан начин.

3.6. Применљивост и корисност резултата у теорији и пракси

Комисија сматра да су научни резултати истраживања докторске дисертације под насловом „Имплементација јединствене монетарне политике у циљу постизања номиналне и реалне конвергенције у Европској унији“ кандидата Данијеле Пантовић

теоријски релевантни и научно применљиви, имајући у виду то да је анализирана проблематика још увек недовољно истражена.

У теоријском смислу, корисност докторске дисертације огледа се у проширењу теоријски знања у области имплементације јединствене монетарне политике. Докторска дисертација кандидата систематично и свеобухватно анализира примену јединствене монетарне политике и свеобухватно анализира испуњеност критеријума конвергенције у земљама Европске уније. Анализирање и посматрање имплементације јединствене монетарне политике у анализираним земљама омогућава увид у ефикасност примене досадашње политике на економску конвергенцију.

Применљивост и корисност резултата докторске дисертације у пракси произилази из резултата спроведеног истраживања. Добијени резултати могу сугерисати Владама земаља Европске уније, али и земљама кандидатима за чланство у Европску унију да формулишу и спроведу политике које би довеле до конвергенције земаља које се интегришу. Такође, резултати могу бити корисни у одређивању ефикасности имплементираних економске и фискалне политике. Осим тога, указујући на сложеност функционисања економске политике и достизање критеријума номиналне и реалне конвергенције, очекује се да ће истраживање умањити вероватноћу погрешне примене сета инструмената монетарне и фискалне политике и условити већу конвергенцију земаља које се интегришу.

3.7. Начин презентирања резултата научној јавности

Спроведено истраживање у докторској дисертацији кандидата **Данијеле Пантовић** под насловом **„Имплементација јединствене монетарне политике у циљу постизања номиналне и реалне конвергенције у Европској унији“** пружа основу за припрему научних и стручних радова и њихово публиковање у референтним научним часописима националног и међународног значаја и презентовање на научним скуповима у земљи и иностранству. Публиковањем актуелних и оригиналних научних радова научна и стручна јавност биће упозната са најважнијим закључцима и достигнућима спроведених истраживања. Публиковање монографије из области разматране проблематике у докторској дисертацији, уз додатну надоградњу и проширење теоријских и емпиријских истраживања, може представљати користан извор информација и знања ефикасне имплементације монетарне политике за научну и стручну јавност.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Комисија закључује да је докторска дисертација кандидата **Данијеле Пантовић** под насловом **„Имплементација јединствене монетарне политике у циљу постизања номиналне и реалне конвергенције у Европској унији“** оригинални и самостални

научни рад који даје значајан допринос теорији и пракси монетарне политике, номиналне и реалне конвергенције. Комисија констатује и да је докторска дисертација, у погледу релевантних и у Извештају разматраних аспеката, у складу са пријављеном и одбрањеном темом од стране Наставно – научног већа Економског факултета Универзитета у Крагујевцу и Стручног већа за друштвено – хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу. Такође, Комисија оцењује да су теоријска и емпиријска истраживања у докторској дисертацији оправдана и научно утемељена.

На основу претходно наведеног, Комисија је једногласна у оцени да докторска дисертација кандидата **Данијеле Пантовић** под насловом „**Имплементација јединствене монетарне политике у циљу постизања номиналне и реалне конвергенције у Европској унији**“, испуњава све суштинске и формалне услове за јавну одбрану.

ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

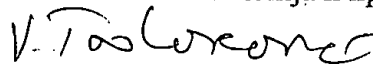
На основу претходно изнетих чињеница, запажања, анализе и оцене резултата докторске дисертације, Комисија предлаже Наставно – научном већу Економског факултета Универзитета у Крагујевцу да прихвати Извештај о оцени докторске дисертације кандидата **Данијеле Пантовић**, под насловом „Имплементација јединствене монетарне политике у циљу постизања номиналне и реалне конвергенције у Европској унији“, и одобри њену јавну одбрану.

У Крагујевцу и Нишу, март 2021. године,

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Проф. др Ненад Станишић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Општа економија и привредни развој

Проф. др Виолета Тодоровић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа научна област Финансије, финансијске институције и осигурање

Проф. др Марина Борђевић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Нишу, ужа научна област Финансије, банкарство и осигурање, члан комисије

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ
У КРАГУЈЕВЦУ

ПРИМЉЕНО 22 MAR 2021			
Стр. јед.	Број	Приват	Категорија
	400/III-1/1		